

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

Index Eorvm Qvae In Lateranensis Synodi praecedentis appendice
comprehenduntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

ANNO CHRISTI 1179.
**INDEX EORVM QVÆ IN LATERANENSIS
 Synodi præcedentis appendice compre-
 henduntur.**

DE SIMONIA.

I. <i>Ne pralati vices suas ad terminandas causas sub annuo precio committant.</i> II. <i>Ne sacerdos sub annuo precio ecclesiarum regimen suscipiat.</i> III. <i>Quod pro excessibus corrigendis, aut criminibus puniendis, & quod pro examinatione aquæ vel ignis, a clericis vel laicis pœna pecuniaria non debet exigi: & quod pro exactione pecuniæ, non debent persona suspendi, nec ecclesia interdici: & quod a vicariis non debet pecunia exigi, ut eis diuina permittatur celebrare.</i> IV. <i>Quod episcopus ab ecclesia, quam consecrat, potest exigere procuracionem moderatã, & nihil aliud.</i> V. <i>Quod in collectione denariorum beati Petri, ecclesia vel persona grauari non debent.</i> VI. <i>Quod ecclesia vel persona in uisitatione grauari non debent.</i> VII. <i>Ne pralati in presbyteros talias & indebitas exactiones exercere, vel eos irrationabiliter grauare, vel inhoneste tractare, aut sine capituli sui iudicio suspendere, aut eorum ecclesias interdicto subiicere præsumant: & quod vnus duas maiores ecclesias non debet habere, quarum vna possit ei sufficere: & quod non debet aliquis sine ordine iudiciario excommunicari.</i> VIII. <i>Episcopus ecclesias, quas de manibus laicorum eripuit, nouis non debet exactionibus pragruare.</i> IX. <i>Quod a pralatis non debent sub-</i>	<i>diti viliter & inhoneste tractari, vel indebitis exactionibus vel procuracionibus grauari: nec eorum ecclesia, sine manifesta ratione, & causa rationabili, interdico supponi.</i> X. <i>Quod ab iis qui ad religionem transire voluerint, non debet aliqua pecunia exigi: nec prioratus vel capellania annua distractione vendi: nec ab eo, cui regimen ecclesiarũ committitur, pro ipsarum commissione precium peti: nec pro sepultura, vel chrisimatis & olei perceptione, vlla alicuius precii exactio debet exerceri.</i> XI. <i>Ne quis clericos vel laicos pro suis excessibus pœna pecuniaria multare, siue pro examinatione ignis vel aquæ, pecuniam extorquere: aut pro indebita exactione pecuniæ, personas suspendere, aut ecclesias interdicare præsumat: neque ad ecclesias uisitandas, nisi semel in anno, aliquis accedat: nisi forte talis emerferit causa, ob quam oporteat eas sepius uisitare: & etiam cum ea moderantia hominum & equitaturarum, quod qui in eis morantur, non debeant exinde merito querulari.</i> XII. <i>Quod ecclesia vel cauea subter ipsam facta, nec emi potest, nec redimi.</i> XIII. <i>Quod si qui, ut electioni alicuius consentirent, premium vel aliquod beneficium receperint, & hoc manifestum sit, aut exterius confessi inuite vel legitime conui-</i>

- cti fuerint, ab altaris ministerio perpetuo sunt deponendi. Si autem manifestum non sit, nec confessi, nec conuicti fuerint, & tamen postea laborent infamia, eis canonica debet purgatio indici: in qua si defecerint, tamquam tanti sceleris auctores, sunt puniendi.
- XIV. Non esse alicui dandam ecclesiam intuitu opera.
- XV. Quod si qui ecclesias simoniacae fuerint adepti, & hoc sit notorium, eis debent priuari. Si vero notorium non sit nec publicum, & tamen postea laborent infamia, cum violenta manu vel vi, canonica sui ordinis debet eis purgatio indici: in qua si defecerint, beneficiis perpetuo debent carere acquisitis. Talesque persone in purgatione debent recipi, de quibus verisimile sit quod non debeant alicuius rei obtentu peierare.
- XVI. Quod pro regimine scholarum nihil debet praestari.
- XVII. Quod pro licentia docendi nihil debet exigi aut promitti: promissum vero, remitti: solutum, debet reddi. Si autem huius prohibitionis occasione distulerit quis magistros congruis in locis congruis ordinare, prelati ex officio suo ibidem poterit viros idoneos instructioni praeficere animarum.
- XVIII. Item de eodem.

DE DOLO ET CONTVMACIA & calumnia alterius partium punienda.

- I. Quod in ecclesiasticis personis & negotiis rigor nimius non debet exerceri, si propter hoc iustitia non periclitatur.
- II. Quod victus victori in causis propriis, ubi forte, sicut cautum est, pro absente sententia feratur, debet condemnari.
- III. Quod si quis causa rei seruanda in possessionem missus fuerit, & alius intra annum possessio-
- nem secundum formam iuris non intrauerit, licet postea veritate tacita, literas a sede apostolica de recuperanda possessione impetrauerit, de proprietate tantum est audiendus.
- IV. Item de eodem.
- V. Quod ob peremptorium in die prima citationis factum, ubi magna urgeat necessitas, potest appellari.

DE DECIMIS PRÆSTANDIS.

- I. Quod decima pro temporalibus non sunt commutanda.
- II. Quod de prouentibus molendinorum & piscinarum, & de feno & lana decima debent persolui.
- III. Quod decima de feno equitio, pomis, pyris, & apibus, & om-
- ni fructu cum integritate debent persolui.
- IV. Quod seruientibus & mercenariis de frugibus non decimatis debita non debent impendi, & quod de nutrimentis animalium decima debent praestari.

ANNO
CHRISTE
1179.DE CONIVGATIS ET SPONSIS
monasterium ingressis, vel ingredi volentibus.

- I. Quod post legitimum consensum de presenti, licitum est alteri, altero etiam repudiante, monasterium ingredi, & altero in saeculo remanente, si una caro non sunt effecti.
- II. Qui inuita uxore monasterium ingressus est, ea petente ad eam debet redire: sed & ea mortua, in saeculo poterit remanere, sed aliam non potest accipere.
- III. Non debet vir sine uxore, vel uxor sine coniuge ad religionem conuolare, nisi qui remanet tam senex sit, quod sine suspitione possit in saeculo commorari.
- IV. Si quis absque licentia uxoris monasterium sit ingressus, ea non uouente continentiam, ab episcopo poterit reuocari.
- V. Si quis habitum religionis susceperit, nondum uero professus est, & postmodum uxorem duxerit, non est cogendus ab ea recedere, & ad religionem transire.
- VI. Quod non recipitur illius uiri apud Deum conuersio, cuius sequitur coniugalis federis profutuo: nec ullus ad sacros ordines est promouendus, nisi ab uxore continentiam profutente fuerit absolutus.
- VII. Quod uxoratus, nisi uxor eius profiteatur continentiam, & sibi uelamen imposuerit, non debet ordinari.
- VIII. Quod si uir & uxor per carnis commixtionem una caro non sint effecti, potest alter sine altero conuerti, & alter in saeculo remanere.
- IX. Quod uiro religionis habitum assumente, si uxor suspitione careat, quod uolet ad secunda uota migrare, continentiam professa, poterit cum filiis & familia remanere. Si autem talis non fuerit, a saecularium hominum conuersatione debet se remouere: nec aliquis uxorem tonsurare, & cum ea presumat habitare.
- X. Quod post uotum simplex, metu interposito factum, permittitur contrahere matrimonium.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIO
contracto siue contrahendo.

- I. Quod si quis uxore inscia, aliam sibi matrimonio copulauerit, non potest postea ab ea recedere inuita, ne de dolo suo uideatur lucrum reportare.
- II. Qui fidem dedit de aliqua ducenda, si eam cognouit, & aliam postea acceperit, non est ab ea separandus, sed de fidei lesione penitentia iniungenda.
- III. Si qui infra annos matrimonio aptos fuerint desponsati, a parentibus nuptiali non possunt recedere, & ad aliud matrimonium conuolare.
- IV. Nullus consanguineorum alterius sponsam etati nubili aptam, aliquando potest sibi matrimonio copulare.
- V. Qui sub conditione aliquam desponsauerit, non potest eam postea relinquere, quamuis conditio non extiterit.
- VI. Quod pubes dicendus est, qui

- talis est, ut iam possit procreare.*
- VII. *Quod si quis aliquam infra septimum annum desponsauerit, potest matrimonium cum matre eius postea contrahere, cum desponsationes & matrimonia ante septimum annum fieri non possint, nisi postea consensus interuenerit: & filii ab ea suscepti, a paterna vel materna hereditate non debent prohiberi.*
- VIII. *Quod si qui mutuo consensu se adinuicem receperint, dicentes, Ego te in meam, & ego te in meum recipio: licet alter eorum alii postea se copulauerit, debet ab eo vel ab ea separari, licet carnalis commixtio inter eos fuerit subsequuta.*
- IX. *Quod qui habitum religionis suscepit, si professionem non fecit, & aliquam sibi postea matrimonio copulauerit: non est cogendus ab ea recedere, & ad ecclesiam redire.*
- X. *Si vir dixerit mulierem ab eo cognitam, & ipsa negauerit, standum est viri veritati, si id affirmauerit iuramento: & si ipsa nubili atate proxima, alicui fuerit desponsata, non licet alicui de consanguinitate viri eam ducere in uxorem: nec fas est sponso, aliquam de consanguinitate puella matrimonio sibi copulare.*
- XI. *Matrimonia canonice contracta, non esse leuitate aliqua dissolueda.*
- XII. *Quod qui iurauit se aliquam ducturum, si postea ad alias partes se transfulerit ea incognita, liberum erit mulieri ad alia vota transire. Et quod sponsalia, sed non matrimonia, in conditionis euentum recte contrahantur.*
- XIII. *Quod si aliquis vi compulsus, aliquam sibi matrimonio copulauerit, & eam non cognouerit, & aliam postea susceperit, non est cogendus ad primam redire.*
- XIV. *Quod adulterium adulterio compensatur.*
- XV. *Quod si aliquis aliquam sibi copulauerit, & postea comperit ei coniunctam prima vel secunda linea, utraque debet perpetuo carere. Si autem in tertio vel supra se gradu contigerint, a secunda debet separari, & prima adhaerere.*
- XVI. *Quod si quis uxore uiuente aliam acceperit, vel de ea ducenda ei fidem dederit: ab eius consortio perpetuo debet prohiberi.*
- XVII. *Quod si pari consensu contractum sit matrimonium, & vir ea incognita aliam duxerit, & eam cognouerit: secunda relicta, prima debet adhaerere. Quamquam mulieri desponsata & incognita liceat ad religionem transire, aliam tamen non potest in uxorem sibi copulare.*
- XVIII. *Quod si quis aliquam nubili atati aptam, in suam receperit, licet postea ab alio desponsetur & cognoscatur, debet primo restitui.*
- XIX. *Quod qui prohibentur coniungi, si postea sese coniunxerint, possunt excommunicari, quousque de matrimonio cognoscatur.*
- XX. *Quod partibus absentibus veritas non potest plenarie inquiri: & quod ad eum, a quo appellatum est, causa non debet remitti.*
- XXI. *Quod si quis pendente lite matrimoniali aliam acceperit, & postea inter ipsum & primam diuortium fuerit celebratum, potest cum secunda remanere. Et quod non est dicendus consensus de presenti, licet verbis presentibus exprimat, qui ex arbitrio dependet alieno.*

ANNO
 CHRISTI
 1179.

- XXII. *Quod si quis aliquam desponsauerit, & eam non cognouerit, si postea aliquis eam acceperit & cognouerit, cum eo debet remanere.*
- XXIII. *De eo quod**
- XXIV. *Quod ob coeundi impossibilitatem non debet fieri diuortium.*
- XXV. *Quod non licet uxorem dimittere sine manifesta causa fornicationis: & tunc, ipsa uiuente, tenetur continere.*
- XXVI. *Quod licet diuina officia prohibeantur, baptisma tamen paruulorum, & penitentia morientium non debet prohiberi.*
- XXVII. *Quod qui unam sororem desponsauerit, si eam non cognouerit, potest aliam sororem sibi matrimonio copulare.*
- XXVIII. *Secundum matrimonium solenne primo clandestino preiudicat: & matrimonium contra interdictum ecclesie contractum tenet etiam post ap-
 pellationem.*
- XXIX. *Si puberes contraxerint sponsalia, postea reclamantes non sunt audiendi: sed si ambo impuberes & reclamauerint, sunt audiendi: si uero alter pubes, alter impubes, & impubes reclamauerit, est audiendus.*
- XXX. *Quod non potest uir & mulier matrimonium suum accusare, nec alii, si octodecim annis tauerint.*
- XXXI. *Actu extrinseco matrimonium presumitur adimpleri.*
- XXXII. *Eorum qui post motam questionem, vel ab accusatoribus consanguinitatem didicerunt, testimonium non ualere. Nominanda sunt etiam persone, & gradus ex utroque latere distinguendi, nec nisi per iudices discretos, & pacem habentes, debet causa pertractari.*
- XXXIII. *Qui de matrimonio contrahendo fidem dederunt, commonendi sunt eam seruare.*

DE POTESTATE IUDICVM DELEGATORVM,
 & de variis literis diuersis temporibus
 impetratis.

- I. *Licet inhibita fuerit appellatio, a secundo tamen delegato ad primum delegantem potest appellari.*
- II. *Accusatores, & eorum fautores iustitiam impediennes, ecclesiastica debent censura coerceri.*
- III. *Quod pro uarietate literarum, in executione iudicibus est super sedendum.*
- IV. *Quod non est standum sententie, que manifestam continet iniquitatem.*
- V. *Iudex delegatus alii uices suas committere potest.*
- VI. *Cause, que intra certum terminum decidenda committuntur, nisi de communi consensu prorogetur, eo elapso expirat mandatum. Et qui ad hortationem iudicis delegati venire neglexerit, secundum iudicis arbitrium poterit puniri.*
- VII. *Cum iurisdictio delegatur, omnia uidentur delegata, que faciunt ad iurisditionem.*
- VIII. *Iudex delegatus causam appellatione remota commissam alii non potest committere re. ap.*
- IX. *Quod priores litera derogant posterioribus, nisi intentio prioris commissionis in posterioribus habeatur. Quod etiam si cau-*

- sa consensu partium alteri fuerit delegata, & alter ignorante altero, tacita priori commiffione, eam alii impetrauerit committi, propter dolum & fraudem debet alter in expensis condemnari.
- X. Quod iudex delegatus suam executionem potest demandare.
- XI. Item de eodem, & si quis ei restiterit, potest eum coercere.
- XII. Quod ad iustam ordinarii commonitionem causa delegata debet differri, & papa propterea consuli.
- XIII. Quod non secundum formam in literis expressam, sed secundum rigorem iustitia est in causa procedendum.
- XIV. De eo quod supra 6. Cause: & si iudex aliter fecerit, & fines mandati excesserit, eius iurisdictio expirat.
- XV. Quod delegatus secundum priores literas potest in causa procedere, nisi expressim in posterioribus contineatur, causam ipsam ab eius examine subtractam.
- XVI. Quod qui semel officio suo fundus est, de cetero eius iurisdictio cessat.
- XVII. Quod absens causa studii vel peregrinationis, vel alia certa causa ante citationem excusatur, & de eo quod supra 6. Causa.
- XVIII. Quod hac conditio, si preces veritate nitantur, est subintelligenda, et si non apponatur.
- XIX. Quod iudex potest terminum appellationis abbreviare, & si intra terminum non fuerit appellacionem prosecutus, appellan-tem prosequi appellacionem compellere potest, vel coram se iudicio stare debet.
- XX. Quod iudex delegatus maior est eo, cuius causam suscepit terminandam: & si rebellis fuerit, poterit eum punire.
- XXI. Quod etiam si aliquis prestitio iuramento iudicio fisci fuerit absolutus, & statim in vocem appellacionis proruperit, non est aliquatenus audiendus.
- XXII. Quod morte mandatoris, lite non contestata, finitur mandatum.

DE TESTIBVS COGENDIS VEL NON.

- I. Quod vocatus ad testimonium perhibendum, nisi venerit, est coercendus.
- II. Quod post publicationem attestacionum, testes non debent produci.
- III. Quod religiosi in propriis causis a ferendo testimonio non sunt expellendi.
- IV. Quod testis super crimine conuictus non est audiendus.
- V. Scripta authentica, si in scriptura testes decesserint, robur non habent, nisi per manum publicam sint authenticata, aut authenticatum habuerint sigillum.
- VI. Testis ob crimen contra eum civiliter probatum, a testimonio repellitur, sed non aliter punitur.
- VII. Quod ad ferendum testimonium nullus sit cogendus, nisi timore aduersa partis se subtraxerit: & quod laicus a clerico in causam tractus, in foro forensi est conueniendus.
- VIII. Laicus contra clericum testimonium non potest perhibere, nisi suam vel suorum prosequatur iniuriam: sed nec tunc potest eum accusare.
- IX. Quod non sunt testes ultra tertiam productionem producendi.

ANNO
CHRISTI
1179.

- X. *Quod dicta testium benigne debent interpretari, ne de periurio notentur.*
- XI. *Quod in causa filiationis contra communem vicini opinionem, standum est verbo viri & mulieris.*
- XII. *Quod post testium renuntiationem in causa appellationis, super nouis articulis testes sunt admittendi.*
- XIII. *Quod licet iuramentis contrahentem.*
- XIV. *Quod qui personatum renuntiat, & pensionem soluit, non potest in iuri institutioni.*
- XV. *Quod privilegium, quod super re litigiosa impetratur, non valet.*
- XVI. *Quod testes sunt compellendi.*
- XVII. *Quod testes duplex debent prestare iuramentum.*
- XVIII. *De eo quod supra capite 3. Cum nuntius.*
- XIX. *Quod testes debent moneri, non cogi.*
- XX. *Quod iudices debent intrare ubi testes degunt, si decrepiti fuerint.*
- XXI. *Quod testes purgationis secundum propriam conscientiam iurare debent.*
- XXII. *Quod qui fornicarias habent, ecclesiastico debent beneficio spoliari: & quod latrones, & raptores, & de periurio conuicti, non possunt testimonium perhibere.*
- XXIII. *Quod testes ad accusationem matrimonii non sunt admittendi, qui tempore contracti matrimonii consanguinitatem scientes siluerunt.*

DE SECVNDIS NVPTIIS.

- I. *Quod non debet benedictio iterari.*
- II. *Quod sine infamia mulier infra tempus luctus nubere potest.*

DE APPELLATIONIBVS.

- I. *Quod non debet inquiri, cuiusmodi actio intendatur, sed primo rei veritas inquiratur.*
- II. *Quod appellatio de omni grauamine non est admittenda.*
- III. *Quod ubi sub pretextu appellationis noscitur crimen committendum, non est appellans defendendus.*
- IV. *Quod religiosus, ne castigetur appellans, non audietur.*
- V. *Quod frustratoria dilationis causa appellans non audietur, & quod morbo confirmati laborantes in testimonium non admittuntur.*
- VI. *De eo quod supra cap. proximo, & quod iudex poterit terminum abbreviare, infra quem nisi appellationem fuerit appellans persecutus, tenet sententia contra*
Concil. Tom. 27.
- VII. *Quod tenet excommunicatio post appellationem ante interpositam.*
- VIII. *Quod si iter arreptum fuerit ante accusationem factam, non est in causa procedendum.*
- IX. *Quod appellationi super incidenti questione facta, si sine ea principalis questio non possit terminari, est deferendum: & quod appel. inhib. etiam de falsa suggestionem appellari non possit.*
- X. *Quod appellationi, pro qualicumque fiat causa leui, est deferendum: & de eo qui**
- XI. *Quod si causa appellantis re-*
PPP ij

- committitur licet aliquod speciale
mandatum habuerit, ubi ei libe-
re liceat appellare: non est tamen
audiendus, quia speciale manda-
tum derogat generali.
- XII. Quod ubi inhibita est appella-
tio, ibi & recusatio: & quod tunc
incipit, cum iudices susceperint
mandatum.
- XIII. Quod qui violentas manus
in clericum iniecerit, appellans
non audietur.
- XIV. Quod in criminibus notoriis
non est deferendum appellationi,
& de eo quod supra 7. Cum sit.
- XV. Quod si quis ab aliquo appella-
uerit pro aliqua re, & postea co-
ram eodem super alia conuenia-
tur, potest eum velut suspectum
euitare.
- XVI. De eo quod supra 12. cap.
Super eo.
- XVII. Quod si quis appellauerit,
nisi sit appellans religiosus, est au-
diendus.
- XVIII. Quod delegatus potest ac-
cusari.
- XIX. Quod appellans metulitera-
rum, quas scit impetratas, non
est audiendus.
- XX. De eo quod supra 3. capite,
Quod vero.
- XXI. Quod de facto excommuni-
catus, licet non de iure, de facto
absolui possit.
- XXII. Quod litera, pendente ap-
pellatione, impetrari non valent.
- XXIII. Quod si cuius possessio post
appellationem fuerit turbata,
archiepiscopus potest emendare.
- XXIV. Quod archiepiscopus post ap-
pellationem potest excessus corri-
gere, de quibus non appellatur.
- XXV. Quod religiosi pro euitanda
disciplina appellantes non sunt
audiendi.
- XXVI. Quod super re spirituali ad
secularem iudicem non est appel-
landum.
- XXVII. Quod qui publica laborat
infamia, testibus deficientibus,
ad purgationem est cogendus: &
quod pro inimicitia vel manife-
sta causa suspicionis, potest ordi-
narius euitari.
- XXVIII. Quod obtentu appella-
tionis non potest quis excusari,
quin ad vocationem cardinalis
debeat venire.
- XXIX. Quod qui iurant iudicio
fisti, & postea appellant, compul-
lendi seruare que iurant, vel in-
tra quadraginta dies prosequi
appellationem.
- XXX. De eo quod supra 24. cap.
Significauit.
- XXXI. De eo quod supra 9. cap.
Super eo.
- XXXII. De eo quod supra 22.
cap. Ex literis. Et quod non reu-
citur, qui volens possessionem in-
gredi, vi repellitur incontinenti.

VT ACTOR RESPONDEAT EI QVEM conuenit.

- I. Quod actor ei quem conuenit, su-
per aliis negotiis in eodem iudi-
cio tenetur respondere.
- II. De eodem.

DE EO QVI CONSANGVINEAM VXORIS suae, vel sponsam patris sui, vel consanguineam sponsae propriae cognouit.

- I. Quod qui matrem vel sororem vel filiam uxoris sua cognouit.

ANNO
CHRISTI
1179.

- rit, debet sine coniugio perpetuo permanere, & ipsa.
- V. Quod uxore viuente, maritus sciens cum alia legitime contrahere non potest.
- VI. Quod qui sponsa intacta, eius consanguineam cognouit, ipsa cum petente, debet absolui.
- VII. De eo quod supra 1. capite, Si quis.
- VIII. Quod qui sponsa intacta, tamen eam cognoscere tentauerit, & consobrinam eius postmodum duxerit, ab ea est separandus.
- II. Quod si quis puellam non septennem desponsauerit, & postea eius matrem in uxorem duxerit, non sunt separandi.
- III. Quod si filius patris sponsam cognouerit, pater vero eam non, ea viuente aliam poterit habere.
- IV. Quod qui sponsa intacta matrem eius cognouit cum alia matrimonium contrahere, & illa alii nubere potest.

DE RELIGIOSIS VIRIS DECIMAS
ex priuilegio non præstantibus, & de priuilegio
abutentibus.

- I. Quod non possunt religiosi sine auctoritate episcopi, portiones vel antiquos redditus minuere, vel parochias diuidere.
- II. Quod religiosi ex prædiis conductis decimas soluere debent.
- III. Quod religiosi de laboribus quos propriis manibus vel sumptibus colunt, & de animalium nutrimentis, a decimarum præstatione sunt immunes.
- IV. Pacificam posse fieri compositionem super decimis.
- V. Fratibus* Cisterciensis ordinis, Templariis, Hospitalariis, laborum suorum decimas indulgeri cunctis de noualibus.
- VI. De prædiis, traditis rusticis ad excolendum, monachos debere decimas dare.
- VII. De eo quod supra 3. capite, Fratritatem.
- VIII. De eo quod supra 3. cap. Fratritatem: & quod summus pontifex dicit præter solitum, ab eo debet exponi.
- IX. Monasteria de suis prædiis decimas non debent præstare.
- X. Monachis non alias decimas quam de noualibus indulgendas.
- XI. Priuilegium sequens, priori non deroget conuentioni.
- XII. Monachi decimas dare debent de prædiis, de quibus prius dabantur.
- XIII. & XIV. Abbas non debet detinere quæ ad episcopum pertinent, nisi auctoritate Romani vel sui pontificis.
- XV. A clericis non sunt decimæ indistincte exigendæ.
- XVI. Clerici a clericis non debent decimas exigere, sed illi eis tenentur soluere, qui ab eis spiritualia percipiunt.

DE ILLIS QUI INCIDVNT IN CANONEM
data sententiæ, vel incidere videntur: & qui sint
ad sedem apostolicam propter absolu-
tionem mittendi.

- I. *Qui ignoranter manus violentas iniecerit in clericum, excusatur.*
- II. *Non possunt per abbatem absolui, qui ante religionem susceptam in Canonem data sententia inciderunt.*
- III. *Qui viros religiosos laferunt, apostolico conspectui se debent presentare: & de eo quod supra capite, Pro Christo.*
- IV. *Religiosi, sicut alii, pro violenta manuum iniectione in clericos, sunt euitandi.*
- V. *Tam mandantes quam malefactores, pro violenta manuum iniectione in clericos, sicut excommunicati sunt euitandi.*
- VI. *Qui in fratres Templi violentas manus iniiciunt, sunt excommunicati.*
- VII. *Si clerici impuberes sese inuicem percusserint, vel puberes ex iocosa lenitate, & magistri discipulos causa correctionis, non incidunt in Canonem data sententia.*
- VIII. *Religiosi sese inuicem percurentes, a suo abbate vel episcopo possunt absolui.*
- IX. *Qui pretextu officii clericum laferit vel vulnerauerit, ab episcopo suo potest absolui.*
- X. *Qui clericum vim inferentem laedit repellendo, vel cum matre vel sorore inuehitur, vel etiam filia, non incidit in Canonem data sententia.*
- XI. *Qui conuersis violentas manus iniiciunt, sunt excommunicati.*
- XII. *Qui sui iuris non sunt, vel etiam mulieres, si in clericum violentas manus iniecerint, ab episcopo suo possunt absolui: & delicati qui magnum laborem sustinere nequeunt, possunt excusari quo minus ad apostolicam sedem mittantur pro violenta manuum iniectione.*
- XIII. *Qui incidunt in Canonem data sententia, si sine periculo Romanum pontificem adire nequiverint, ab episcopo suo possunt absolui.*

DE IVRE PATRONATVS ET CLERICORVM
institutionibus.

- I. *Rectorem ecclesie sue, in illa debere residere, nisi iusta causa subsit, vno etiam presentato & non instituto, alium post presentatum & institutum preferri.*
- II. *Concessio laici super ecclesia, sine consensu episcopi, est inutilis, etiam collegio facta.*
- III. *De eo quod supra 13. capite, Relatum.*
- IV. *Si qui aduocationes ecclesiarum acquiserunt, ut ad easdem filios & nepotes presentent, eis possunt spoliari.*
- V. *Firmarii vetitam esse presentationem.*
- VI. *Si ecclesia non vacans alicui a patrono concedatur, postea ea vacante alio instituto, posterior preferri debet, & laicus etiam loco religioso ius patronatus licite potest conferre.*

ANNO
CHRISTI
1179.

- VII. *Secundum patronorum traditiones, ecclesiarum ordinationes non sunt mutanda.*
- VIII. *Si a patrono clericus episcopo idoneus fuerit presentatus, & postmodum alius aequae idoneus: episcopi relinquitur arbitrio, quis alteri praeferatur. Verum si collegium vel religiosa persona presentauerit, qui prior tempore, potior est in iure.*
- IX. *Longa praescriptio robur dat concessionem a laico factam sine episcopali auctoritate.*
- X. *Emptionis titulo non debet ius patronatus acquiri.*
- XI. *Concessio ecclesiarum uiuentibus personis facta, est euacuanda.*
- XII. *Per episcopum potest in ecclesia persona institui, si cuius ordinatio propter controuersiam laicorum differatur.*
- XIII. *Si fundus ematur, ius patronatus acquiritur.*
- XIV. *Ius patronatus licite potest ordinari.*
- XV. *Filii ecclesias a parentibus fundatas non debent auctoritate propria detinere, nec aliis conferre.*
- XVI. *Ius patronatus annexum est spirituali, & ideo non potest uendi.*
- XVII. *De eodem.*
- XVIII. *Nullus ecclesiam vel quod ecclesiastici iuris est, monasteriis vel canonicis sine episcopi auctoritate potest conferre.*
- XIX. *Episcopi personas debent admittere idoneas in ecclesiis, in quibus adepti sunt praesentationes.*
- XX. *Qui ab eo presentatus creditur, & ab ordinario instituitur, licet alius postea patronatus ius euicerit, non est propter hoc ab ecclesia destituendus, & de eo quod supra 11. c. Ea qua; & de eo quod supra 6. cap. Illud in fine.*
- XXI. *In ecclesiis quarum ordinatio differtur, ab episcopo debet economicus constitui.*
- XXII. *Episcopi debent instituere, patroni consentire.*
- XXIII. *Quod episcopi consensus subsequens potest sufficere.*
- XXIV. *Personae ecclesiarum, in quibus monachi habent ius praesentandi, monachis de temporalibus, episcopi de spiritualibus debent respondere.*
- XXV. *Renuntiatio ecclesiarum in manibus episcopi fieri debet, non patroni.*
- XXVI. *Defensor appellans audietur.*

DE VSURIS.

- I. *Non admittitur dispensatio, ut accipiantur usurae.*
- II. *Contractus usuram continet, licet ex forma sic transeat.*
- III. *Fructus in sortem sunt computandi.*
- IV. *Quod usurae sub iuramento promissa, sunt soluenda.*
- V. *Usurae ante interdictum vel post percepta, sunt soluenda.*
- VI. *Nullus ad usuras soluendas est cogendus, nisi ad earum tenetur solutionem.*
- VII. *Fructus reddituum in sortem sunt computandi.*
- VIII. *Sorte recepta, pignus est restitutum.*
- IX. *Clericus usuras accipiens, nisi ubi de manu laicali beneficium ecclesia redimat, officii sui periculum debet sustinere.*
- X. *De eo quod supra 8. capite, Nihilominus.*

DE IVRAMENTIS SERVANDIS.

- I. Non est contra iuramentum veniendum, nisi vergat ad interitum salutis.
- II. Contra iuramentum ex causa licite potest veniri.
- III. Qui iurant, compellendi sunt iuramentum servare.
- IV. Clerici pro periurio ecclesis perpetuo debent priuari.
- V. Non debent ecclesias regere, qui crimine periurii sunt irretiti.
- VI. De eo quod supra 4. c. Tua nos.
- VII. Compulsus iurare, debet absolui.

DE CLERICIS MATRIMONIO COPVLATIS,
& aliis fornicarias habentibus.

- I. Clerici concubinas habentes, eas compelli possunt abiurare.
- II. Clerici in subdiaconatu & supra, qui infra quadraginta dies post commonitionem fornicarias non remouerint, ecclesiastico beneficio debent priuari.
- III. Simplex beneficium clerico potest concedi coniugato.
- IV. Subdiaconorum, de quorum incontinentia timetur, matrimonium est dissimulandum.
- V. Pro bono pacis, quod est illicitum dissimulatur.
- VI. Clerici qui citra subdiaconatum matrimonium contrahunt, ab vxoribus non debent separari, nisi de communi consensu ad religionem voluerint transire. Si vero in subdiaconatu & supra ad matrimonium conuolauerint, vxoribus inuitis debent segregari.
- VII. Sacerdotes qui vxores ad commonitionem episcopi dimittere nolunt, officio & beneficio possunt priuari.
- VIII. Clerici, siue in sacris ordinibus constituti, siue infra, nolentes dimittere fornicarias, beneficio possunt priuari.
- IX. Si sacerdos fornicariam non dimiserit, debet suspendi: & quousque eam dimittat, in suspensione permanere.
- X. De eo quod supra 2. cap. Sicut; & de eo quod supra capis octauo, Si autem.
- XI. De eodem.
- XII. Episcopus potest eum absolueri, qui clericum vulnerauit.
- XIII. Minus malum, vt maius vitetur, est tolerandum.
- XIV. Permittitur subdiacono cuidam contrahere matrimonium.
- XV. Sacerdos non debet tabernas frequentare.

DE ORDINATIONE FILIORVM
sacerdotum, & eisdem in ecclesiis paternis
non tolerandis.

- I. Non debet aliquis permitti habere ecclesiam, in qua pater eius proxime ministravit.
- II. Filii sacerdotum non debent ad ordines admitti, nisi in monasterio vel canonica regulari vita fuerint probati.
- III. Non debet aliquis in ecclesia,

ANNO CHRISTI 1179.

in qua pater eius ministravit, ministrare.

pater eius personatum habuit, est excludendus.

IV. *De eodem.*

VIII. *Filius in patris ecclesia potest institui, si media intercessit persona.*

V. *Si episcopus scienter in paterna ecclesia aliquem instituit vel ignoranter, dum ad eandem ipsum postea ordinaverit, potest in ea remanere.*

IX. *Filius paternam potest ecclesiam habere, si pater eius eiusdem ecclesia vicarius perpetuus non fuerit vel persona.*

VI. *Si filius sacerdotis ad sacros ordines fuerit promotus, potest ecclesiastici beneficii obtinere portionem.*

X. *Si quis cum aliquo per literas summi pontificis dispensavit, per posteriores literas non debet actum irritari.*

VII. *Quilibet ab ecclesia, in qua*

DE IVDÆIS, ET NE CHRISTIANI eorum mancipia fiant.

I. *Judæi ad baptismum non sunt compellendi: sed si voluerint, absque calumnia Christiani efficiantur. Nullus etiam eos sine iudicio vulnerare, vel eis res suas auferre, vel eorum solennitates perturbare presumat.*

quis Iudæis seruire, nec nutrices Christianas eis licet habere, aut obstetrices.

III. *Iudæis quocumque titulo non licet parochias occupare, nec a Christianis sunt eis homagia prestanda.*

II. *Non debet clericus ad secularem iudicem trahi, nec debet ali-*

IV. *Iudæi Christiana mancipia non debent habere.*

DE MONACHIS ET MONIALIBVS SINE probatione receptis, & in probatione positis recedere volentibus.

I. *Habitus religionis ante decimum quartum annum susceptus, quomodo licite potest relinqui.*

III. *Qui habitum non suscepit, nec professionem fecit, licet de suscipiendo coram episcopo votum fecerit, si postea uxorem duxerit, non est cogendus eam dimittere, & ad ecclesiam cui se deuouit, redire.*

II. *Qui habitum religionis ante professionem deserunt, in secularibus non debent ecclesiis admitti.*

DE SPOLIATIS RESTITVENDIS VEL NON.

I. *Qui spoliatus renuntiauit ecclesia, etsi eam pluries abiurauerit, est restituendus.*

nire, in quo facilius partes possunt esse presentes.

II. *Idiotæ persona non discretæ peremptorias reprobant exceptiones.*

IV. *Si spoliatus quis renuntiauerit ecclesia, licet id iuramento firmauerit, nullum exinde generatur ei præiudicium.*

III. *Iudices debent ad locum Concil. Tom. 27.*

V. *Prius est de violenta eiectione,*

- quam de canonica institutione, agendum.
- VI. In possessorio iudicio criminis obiectio non retardat principalis causa executionem.
- VII. Quae vi & metu facta sunt, in irritum debent reuocari.
- VIII. Spoliatus debet restitui, licet ei obiiciatur, quod filius fuerit sacerdotis proxime ministrantis, vel quod inde soluerit pensionem.
- IX. Qui violento succedit possessori, velut ipse potest conueniri.

DE IURAMENTO CALVMNIAE.

- I. Clerici non debent prestare iuramentum de calumnia, nec aliud, pralato inconsulto.
- II. In causis super rebus spiritualibus non est iuramentum de calumnia prestandum.
- III. Neque prestatur iuramentum de calumnia ab his qui causam sciant.
- IV. Religiosi debent sibi aconomum statuere, qui iuramentum de calumnia valeat subire.
- V. Iuramentum de calumnia a quocumque est prestandum.
- VI. Qui debitum vel accessiones initiatur, iuramentum de calumnia debet prestare.

DE EXCESSIBVS EPISCOPORVM

contra suos archidiaconos, & archidiaconorum
contra suos episcopos.

- I. Episcopus potest institutiones ab archidiacono post prohibitionem factas irritare.
- II. Non licet alicui sub obtentu alicuius consuetudinis, sanctorum patrum transgredi institutiones, nec sine licentia episcopi curam committere animarum.
- III. Non licet archidiacono ecclesias vacantes occupare & detinere.
- IV. Consuetudines ecclesiarum archidiaconis debita, ab episcopo non possunt minui, sed eis debent integra conseruari.
- V. Vno archidiaconatu debet omnis esse contentus.

QVIBVS ET QVANDO ET INFRA QVAM

atatem ecclesiasticum beneficium conferatur.

- I. Non nisi his qui atatem habent & scientiam, ecclesia sunt conferenda.
- II. Nemini infra decimumquartum annum constituto, ecclesie personatus vel regimen est concedendus.
- III. De eodem; & quod nullus quasi iure hereditario debet in paterna ecclesia collocari.
- IV. Si minor quindecim annis ante Concilium celebratum in ecclesia fuit institutus, non est ab ea amouendus.
- V. Ad personatum parochialis ecclesie, non nisi subdiaconus debet admitti, vel supra, nisi ex dispensatione.

ANNO
CHRISTI
1179.DE DISPOSITIONE CLERICORVM,
& de dispensatione circa eosdem facta.

- I. *Faure religionis admittitur, qui alias non admitteretur.*
- II. *In ordine simoniace acquisito quomodo potest quis tolerari.*
- III. *Qui literas summi pontificis falsavit, in monasterium districte religionis debet detrudi, officio & beneficio spoliatus.*
- IV. *Confessio super crimine coram iudice seculari facta, clerico non preiudicat: nec si aliquis pro suis excessibus sit depositus, seculari iudici est tradendus.*
- V. *Clericus qui duellum sponte obtulit, vel oblatum susceperit, de rigore est deponendus.*
- VI. *Sacerdos qui in duello partem digiti amisit, non debet tolerari.*
- VII. *Sacerdos qui puerum causa disciplina percusserit, ita quod expirauerit, est deponendus.*
- VIII. *Qui decimas vel ecclesiarum dispositiones laico in seculo manenti concesserit, est deponendus.*
- IX. *Qui furtive ordinem diaconi suscepit, nisi sub anathemate facta esset prohibitio, potest promoveri in sacerdotem.*
- X. *Clerici excommunicati vel interditi, qui ante absolutionem diuina celebrare presumpserint, perpetuo sunt deponendi.*
- XI. *Qui in conspectu ubi homines interfecti sunt, lapides proiecit: si neminem percussit, potest in ordine tolerari.*
- XII. *Actio ut causa clerico imputatur.*
- XIII. *Sacerdos post perpetratum homicidium quomodo potest in ordine sustineri.*
- XIV. *Actionem mortis clerico non imputari.*
- XV. *Presbyter propter membri deformitatem prohibetur celebrare.*
- XVI. *Clerici, habitu relicto in crimine deprehensi, per ecclesiasticam iustitiam non debent liberari.*
- XVII. *Clerici non debent esse ministri vel procuratores laicorum: quod si fecerint, & pro aliquibus capiantur, indignum est eis ab ecclesia subueniri.*
- XVIII. *Officium potest exequi episcopus, qui loco tantum renuntiavit.*
- XIX. *Neque serui neque spurii sunt ordinandi, nec aliquis seruilis conditionis.*
- XX. *Qui in remotis partibus sunt ordinati, eorum literas debent habere, qui eis manus imponunt: & incogniti per aliquod tempus debent esse in suspensio, ut de eorum actibus alii instruantur.*
- XXI. *Officium diacono reddi potest, qui alium vulneravit.*
- XXII. *Inuito pralato non debet subditus promoveri. Non in sublimitate graduum, sed amplitudine meritorum, regnum Dei acquiritur.*
- XXIII. *Diebus dominicis non licet alicui, nisi summo pontifici, in subdiaconum aliquem ordinare, nec in vigilia pentecostes.*
- XXIV. *Extra quatuor temporum ieiunia non sunt aliqui ad sacros ordines promovendi.*
- XXV. *Licite potest quis in diebus dominicis aut aliis festiuis aliquos ad minores ordines promoveri.*
- XXVI. *Clerici ignota sigilla de ordinatione deferentes, non sunt admittendi.*

Concil. Tom. 27.

Q99 ij

NE CLERICVS ET MONACHVS
saecularibus se immisceat negotiis ; & de regula
religiosorum.

- I. Monachi non debent villas ad firmam tenere vel ecclesias.
- II. Religiosi ad legendas leges & confectiones physicas ponderandas de suis claustris non debent exire.
- III. Monachi non debent causa lucri negotiari, vel a laicis firmas habere, vel laici ecclesias ad firmam tenere.
- IV. Clericis non licet causam sanguinis agitare : clerici etiam commam nutriendas, ab archidiaconis tondeantur vel inuiti.
- V. Fratres sine proprio debent vivere, priori professionem facere, crucem non debent accipere, in hospitalibus possunt oratorium construere, episcopi licentia non requisita.
- VI. Monachi de claustro exeuntes redire tenentur ad monasteria, in quibus fecerunt professionem.
- VII. Monachi non regulariter uiuentes, per alterius ordinis institutionem debent puniri.

DE PACTIONIBVS LICITIS ET ILLICITIS
in rebus ecclesiasticis.

- I. Sub annuo censu usque ad certum terminum potest ecclesia teneri ad firmam.
- II. Propter ingratitudinem, quod actum est reuocatur.
- III. Inter ecclesiasticas personas super decimis transactio facta, rata perpetuo debet persistere & inconvulsa.
- IV. Nulli concedenda sunt ecclesie, ubi alii nominatim succedant.
- V. Transactio per abbatem vel priorem cum literis ratihabitionis conuentus facta, rata debet permanere.
- VI. Transactio super controuersia ecclesie facta, qua speciem continet simonia, in irritum debet reuocari.
- VII. Decima ablata, sine diminutione sunt restituenda.
- VIII. Non debet aliquis pensionem ecclesie soluere, ut facilius ad suos transferatur.
- IX. Clericus sine auctoritate episcopi non potest ecclesiam constituere censualem.
- X. Compositio coram extraordinario delegato facta, si non est ini contraria, ab episcopo non debet irritari : sed census ob hanc absque auctoritate episcopi solutus, vitam soluentis non excedit.
- XI. Sine diocesani, vel officialium suorum auctoritate, ecclesia non sunt occupanda.
- XII. Collusores beneficiis, de quibus collusum est, debent spoliari.
- XIII. Canonem auctoritate episcopi & iuramento interueniente constitutum, soluendum.
- XIV. Filii personatum, vel alii qui in ecclesias se vacantes intrudunt, non possunt eas sub appellationis obtentu occupare.
- XV. Super re sacra in litigium deducta transigi non potest.

ANNO
CHRISTI
1179.

DE ALIENATIONE RERVM ECCLESIE,
& earumdem reparatione.

I. Res ecclesia pignori obligata, a filio vel herede obligantis, ecclesia debent refarciri. II. Persona debent ecclesias reparare. III. Possessio ecclesia sub conditione donata, non potest nisi in casu reuocari. IV. Terras de siluis extirpatas, eis a quibus sunt extirpatas, potest episcopus concedere ad annuum censum tenendas. V. Clerici de his, qua intuitu ecclesia acquisierunt, nullum de iure possunt facere testamentum.	VI. Si clericus a Kalendis Martii vsque ad Kalendas Nouembris decesserit, dispositionem fructuum illius anni pro sua voluntate poterit habere. VII. Non licet conditionem ecclesia facere deteriolem, nec licet colonum expensis factis in fundo ecclesia defraudari. VIII. Clerici de mobilibus per ecclesia adeptis non possunt condere testamentum. IX. De redditibus * episcopi debita pro utilitate ecclesia contracta, sunt persoluenda.

* f. ecclesia
episcopi

VNI PLVRA ECCLESIASTICA BENEFICIA
non committenda, nec vnum inter plures diu-
dendum, & de in beneficio sibi assi-
gnato non residentibus.

I. Qui in duabus ecclesiis prabendam habet, ab ea tantum poterit communia exigere, cui in propria voluerit persona deservire. II. Qui sufficiens ecclesiasticum habuerit beneficium, si de alio literas summi pontificis obtinuerit, prioris beneficii non facta mentione, dignum est, eum a iudicibus non exaudiri. III. Qui duas habet ecclesias, si altera fuerit spoliatus, non est restituentus. IV. Nec dignitatum permutatio,	nec prabendarum diuisio est facienda. V. Qui in diuersis ecclesiis curam habet animarum, vicarius non potest esse in aliena. VI. Pralati non debent clericos a scholis reuocare. VII. Non debet archidiaconus prabenda carere in ecclesia, in qua est archidiaconus. VIII. Archidiaconus vno archidiaconatu debet esse contentus. IX. Seruientes fratribus hospitalis, suos non debent redditus amittere.

DE EXCOMMVNICATIS.

I. Excommunicati, si excommunicationis causa tacita, priuilegium meruerint absolutionis, cogendi sunt redire: sed si dubium fuerit, & veritatem sint confessi, poterit eis purgatio de hoc indici.	II. Contra appellationem ab aduersario interpositam, potest iudex alium absolvere, prestita tamen iudicio sibi cautione. III. De eodem. IV. Sententia post appellationem la-

ta, neminem ligat. Sed si ante appellationem fuerit quis excommunicatus, prestita cautione iudicio sesti, potest eum archiepiscopus absolvere.

V. Hospitalarii non debent nominatim in excommunicatione defunctos in Christianorum cœmeterio sepelire.

VI. Nominatim excommunicatus

non est in hospitio recipiendus. De cœmeteriis etiam vel ecclesiis vel ecclesiasticis quibuslibet possessionibus non sunt tenentia prestanda, & multa alia qua in decretis continentur.

VII. Sententia excommunicationis vel interdicti sine satisfactione congrua non est relaxanda.

DE CONIVGENDIS FILIIS ANTE vel post compaternitatem genitis.

I. Geniti ante vel post compaternitatem, in matrimonio possunt coniungi, excepta persona per quã

venitur ad compaternitatem.

II. Malignantibus non debet dolus vel fraus patrocinari.

QVI FILII SINT LEGITIMI, ET DE exactione dotium post diuortium; & ad quem pertineat huius causæ cognitio.

I. Ante matrimonium geniti, per matrimonium post contractum sunt legitimi.

cumque ante desponsationem est natus.

II. Post diuortium dotem esse restituendam.

IV. Ad regem, non ad ecclesiam, pertinet, de rebus hereditariis iudicare.

III. Non est exheredandus, qui

V. Nati ante diuortium vel concepti filii vel filia, sunt legitimi.

DE RAPTORIBVS ECCLESIIARVM & violatoribus: quando etiam post peractam pœnitentiam neganda sepultura ecclesiastica, nisi fatident de anno restituendo.

I. Raptori rerum ecclesiasticarum, nisi ablata restituat, vel de restituendo cautionem dederit, pœnitentia est deneganda: & si talis decesserit, clerici eius sepultura non debent interesse.

bus satisfacere tenentur.

III. Pro furibus & latronibus iniuriando occisis, non est orandum.

II. Heredes de parentum excessi-

IV. Defuncto nocet, quo ad ecclesiasticam sepulturam habendam, contemptus propinquorum.

DE POENITENTIA.

I. Delicti qualitas & quantitas, etas delinquentis & scientia, sensus & conditio, in pœnitentia

sunt respicienda. Conatus etiam non minus, quam effectus est puniendus.

ANNO
CHRISTI
1179.

- I. *Secreto delicto secreta debetur penitentia.*
 III. *Peregrinationis votum redimi potest.*
 IV. *Quod nullus a non suo iudice potest ligari vel absolui: nec alicui a non suo episcopo remissio dari.*

DE SENTENTIIS ET INTERLOCVTIONIBVS.

- I. *Sententia a propriis iudicibus lata, posterioribus praiudicat.*
 II. *Possessione alicui adiudicata, non sufficit pignus dari.*
 III. *Lis sopita non debet resuscitari.*
 IV. *Non licet archidiaconis in alios sententiam promulgare.*
 V. *Si sententia feratur iniqua, debet euacuari.*

DE LEPROSIS.

- I. *Valet concessio viuente persona facta, dummodo fuerit lepra percussus. Testes etiam moneri debent, non cogi.*
 II. *Vxores viros suos leprosos, & viri uxores sequi debent, vel illis viuentibus continentiam seruare.*
 III. *Vxores propter lepram non sunt dimittenda, sed illis petentibus debet debitum reddi: leprosi etiam matrimonium licite possunt contrahere.*
 IV. *Rectoribus ecclesiarum lepra percussis dandus est coadiutor, qui curam habeat animarum.*

DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

- I. *Quadragesaria prescriptio, nisi in casu, locum obtinet in ecclesiis.*
 II. *In iudicio finium regundorum vterque est actor & reus. Pro-niora etiam sunt iura ad absol-uendum, quam ad condemnan-dum, excepta causa liberali.*
 III. *Prescriptio triennalis ecclesia sufficit.*
 IV. *Liberum unicuique, iuri suo renuntiare.*
 V. *Nulla antiquorum dierum pos-sessio, mala fidei possessorem li-berat, quantum ad eum, nisi resi-uerit.*
 VI. *Quadragesima annorum prescri-pto seruatur.*
 VII. *Contra tricennem prescri-ptionem nullius vox est audien-da.*
 VIII. *Limites parochiarum non prescribuntur.*

DE VICARIIS MONACHORVM
& aliorum.

- I. *Vicarii a monachis non sunt re-cipiendi sine honesta sustentatio-nis assignatione.*
 II. *Persona succedens non potest vicarium a predecessore institu-tum remouere, vel eius minuere constitutam portionem.*
 III. *Vicarii in vicariis suis alios constituere non possunt.*
 IV. *Si vicarii, qui fide vel iuramen-to prius sunt obligati, contra per-sonas se erexerint personatum petentes: vicaria debent spoliari, & de cetero in eodem episcopatu non debent admitti ad officii exe-cutionem.*

- V. *Qui sufficientem habet in vicaria aliqua sustentationem, aliam petens non exaudietur.*
- VI. *Nullus debet plures habere vicarias.*

DE ELECTIONIBVS ET ELECTORVM potestate.

- I. *Electus ante confirmationem electionis de rebus ecclesie disponendi nullam habet facultatem.*
- II. *Electio illius, qui nuper schismate abiurato, ad unitatem ecclesie redit, si a schismatico vultum ordinem accepit, nisi aliud impediatur, debet confirmari.*
- III. *Filius canonici, etiam maculas in oculo habens, potest in episcopum eligi & ordinari.*
- IV. *Munere alterius interueniente committitur simonia.*
- V. *Electio in episcopum translata, rata debet esse & confirmata.*

DE INTERPRETATIONE VERBORVM & rescriptorum.

- I. *Cum aliqua sub disunctione mandantur, alterum sufficit.*
- II. *Constitutiones nouae, negotiis dant formam futuris.*
- III. *Ad communem verbi intelligentiam in ambiguis est recurrendum.*
- IV. *Litera impetrata contra monachos Cisterciensis ordinis, non valent, nisi in literis mentio ordinis Cisterciensis habeatur.*
- V. *Si filium literarum summi pontificis fuerit fractum, non est secundum illas in causa procedendum.*
- VI. *Ad hoc ut litera posteriores sint reuocatoriae, necesse est ut in illis sit mentio de priore commissione.*
- VII. *Si super aliqua causa litera prius impetrentur, & postea aliae, non facta mentione priorum, iudicibus, donec Romanum pontificem consulant, est supersedendum.*
- VIII. *Litera per quas actor minores reditus petit, si in illis nomen suae dignitatis supprimit, nullum ius debent obtinere.*
- IX. *Si aliquis auctoritate priorum voluerit agentem repellere, quia in posterioribus priorum non est facta mentio, si eis dolo vti proposuit, non erit audiendus.*

DE EXCEPTIONIBVS.

- I. *Licet causa sub certa forma terminanda sit commissa, nihilo minus rationabiliter exceptio est admittenda.*
- II. *Sententia contra vicarium lata, si alieno nomine possidet, non ei cuius nomine possidet, prauidicat.*
- III. *Appellatio inter litigantes tantum est inhibita.*
- IV. *Canonice institutus, si eiectus fuerit, est restituendus.*

ANNO
CHRISTI
1179.

DE SEPULTVRIS ET MORTVORVM
voluntatibus.

I. Licet unicuique, ubi voluerit eligere sepulturam. II. Liberum est unicuique, ubi voluerit, sepulturam eligere, dum tamen tertia pars iudicii sui illi ecclesie conferatur, a qua caelesti pabulo est refectus.	III. Propter debitum, defuncti defertur sepultura. IV. Monachi non debent auctoritate propria mortuos in cimiterio suo sepelire. V. Heredes iussa testatoris tenentur adimplere.

DE PRÆMINENTIA LONDINENSIS
& Eboracensis, & de priuilegiis generaliter & specialiter indultis, & de eorum abusu & confirmationibus.

I. Qui prioris est ordinationis, prior est habendus. II. Neuter ab altero debet exigere professionem. III. Vniuersa causa suffraganeorum Cantuariensis quamuis non iure metropolitico, legationis tamen obtentu ad eum transferri possunt, licet ad eum non sit appellatum. IV. Extra prouinciam causa potest delegari. V. Interdicti, quamuis non nominatim excommunicati, ab Hospitalariis possunt sepeliri, &c. VI. Si quis contra priuilegia Romana ecclesie pro aliis indulta, venire presumpserit, si qua pro se sint indulta, ea amittere meretur. Hospitalarii etiam nullo modo	debent pragrauari vel molestari. VII. Non licet episcopis Hospitalarios excommunicare vel interdicerere, vel eorum oratoria. VIII. Et qui in fraternitate Hospitalari est receptus, nisi interdictus fuerit vel nominatim excommunicatus, Christiana non denegatur sepultura. IX. Non licet Hospitalariis vel aliis priuilegium suum excedere, quia priuilegium meretur amittere, qui praecepto abuti presumit. X. Non valet priuilegium de re litigiosa impetratum: si autem tempore priuilegii impetrati res litigiosa non fuerit, non licet alicui contra illud venire, nisi speciali interueniente mandato.

DE SPONSALIBVS SECVNDO.

I. Qui fidem de aliqua ducenda dedit, sicam postea cognouerit carnaliter, licet aliam matrimonio postmodum sibi copulauerit, prima adherere debet: quia carnalis commixtio facit matrimonium, ubi prius nullum fuit. II. Contrahere non potest quis cum ea matrimonium, quam viro Concil. Tom. 27.	vinente polluerit adulterio. III. De eodem, & quod multum delinquit, qui fidem violat. IV. Simplex votum, matrimonium impedit contrahendum, sed non dirimit contractum. V. Vir & mulier non sunt una caro, nisi per carnalem commixtionem.

Rrr

VI. Mulier, quæ se nupturam iuravit, ut nubat non est cogenda. Illa vero, cuius vir cum matre adulterium vel incestum commisit, non viro suo carnaliter coniungi, nec eo viuente cum alio matrimonium contrahere valebit.

VII. Matrimonia seruorum a dominis non sunt irritanda, cum nullus a sacramentis ecclesie sit amouendus.

VIII. Qui aliquam lege Canonum duxit, licet non secundum patrie sue legem vel illius, non est propterea ab ea separandus.

DE POTESTATE IUDICVM SECUNDO.

I. Episcopus sententiam a delegato latam potest confirmare, sed eam tenetur executioni mandare, reseruata sibi sententia diffinitiuam.

cium habenti, matrimonium contrahere.

II. Non debet causa de crimine alicui committi terminanda, nisi persone appareant, qua velint personam criminosi impetere. Nec licet alicui ecclesiasticum benefi-

III. Vnus in causa potest procedere, si id contineatur in mandato, lites etiam, qua concordia vel iudicio terminantur, non debent suscitari.

IV. De saculari feudo non pertinet ad ecclesiam iudicare.

DE IVRE PATRONATVS.

I. Quod ius patronatus non potest vendi.

uentus suum exprimat consensum.

II. Si curator ecclesias illas, quas habet in custodia, aliquibus contulerit, poterit huius donatio reuocari.

VI. Non licet canonicis regularibus vel monachis, rectoribus ecclesiarum suarum decedentibus, eas occupare vel censum augere.

III. Non licet delegato aliquem instituere, eo, ad quem institutio pertinet, in scio vel reclamante. Nullis etiam, nisi illis inter quos causa committitur, appellatio- nis beneficium est sublatum.

VII. Promissio de ecclesia non vacante facta, nihil firmitatis habebit.

IV. Causa patronatus quia ecclesiasticis causis est connexa, non nisi per ecclesiasticum iudicem valet expediri.

VIII. Si quis timore mortis habitum religionis assumpserit, licite poterit ad saeculum redire.

V. Prior concessio abbatis, conuentu sciente & non contradicente facta, secunda prauddicat, licet con-

IX. Clericus ex dono militis ecclesiam vendicare non potest, sed tantum ius patronatus.

X. Si alicui de prima vacante ecclesia promissio fuerit facta, si ea vacante alius postea ad eam fuerit presentatus, non debet propter hoc eius institutio retardari.

DE PACTIONIBVS SECUNDO.

I. Pactio a predecessore facta successorem non ligat, nisi auctoritate summi pontificis fuerit confirmata. Illi etiam ecclesie ab his de-

cime persoluenda, qui ab ea ecclesiastica percipiunt sacramenta.

II. Transactio inter accusatum & accusatores super crimine

ANNO
CHRISTI
1179.

facta, nullum robur debet obtinere.

rescripto non comprehendantur, auctoritate eius conueniri possunt.

III. Libello citationis ante obitum delegantis proposito, lite post eius obitum contestata, potest in causa procedere delegatus. Qui etiam ad producendos testes inducias postulauit, videtur appellationi renuntiare.

VI. Qui in egritudine ad loca religiosa se transtulerint, si in ipsa egritudine decesserint, cogi possunt & debent, ut personis vel ecclesiis, a quibus pabulum receperunt salutis, canonicam relinquunt portionem.

Hic incipit pars 40. sed non habet titulum.

I. Appellationi de rebus modicis facta, quae scilicet infra summam viginti marcarum subsistunt, non est deferendum; sed ut intra fines iudices qui suspitione careant, eligat, appellans est cogendus: a quibus si quis parium crediderit appellandum, ad archiepiscopum vel primatem vocem appellationis emittat.

VII. Super re sacra & litigiosa transigi non potest. Alias autem litigantes amicabiliter componere possunt.

VIII. Iudex delegatus tam ordinarium quam alium ad efficiendum id quod mandat, cogere potest: & si obedire noluerit, eum poterit punire.

II. Litera a tribus mensibus ante obitum delegantis impetrata, eundem debent tempore successoris sortiri effectum, quem, si adhuc ille viueret, habere debuissent.

IX. Spontanea abiurationis exceptio sine causae cognitione non est admittenda: & probatio spontaneam negantis renuntiationem, est recipienda.

III. Si litera in narratione facti non in suspecto loco fuerint abrafa, non debent propter hoc falsa iudicari. Si vero de appellatione inhibita in prioribus, in posterioribus non sit mentio facta, posteriores in irritum sunt reuocanda.

X. Si sacerdos occulte aliquos coniunxerit, ab officio triennio suspendi debet, quoniam non sunt occulte matrimonia contrahenda.

IV. Si mulier a consanguineo viri sui fuerit polluta, & veneficum periculum & alias vitae insidias viro machinata, potest inter eos diuortii sententia promulgari, ita ut vir ea mortua licentiam habeat aliam ducendi in uxorem. Ipsa vero sine spe coniugii perpetuo remanebit.

XI. Si in executione mandati fraus interuenerit, non potest executor de toto negotio cognoscere: sed debet incidens questio ad sedem apostolicam referre.

XII. Clericus a laico presentatus, si ab episcopo non fuerit institutus, & appellauerit; licet alius postmodum intrusus fuerit, ab ecclesia debet amoueri, & alius institui.

V. Si qui pro euacuando mandato apostolico ante citationem appellauerint, aut alios in possessionem rei litigiosa induxerint, vel se malitiose subtraxerint, non est eorum appellationi deferendum: sed illi qui in possessione sunt, licet in Concil. Tom. 27.

XIII. Si causa, appellatione remota, sit commissa, & altera pars appellauerit, non est appellationi deferendum, nisi appellans ante citationem iter arripuerit ad sedem apostolicam veniendi. Item, si iudex super suggestum falsi

- probationes audire noluerit, appellans audietur. Item ab uno iudicum appellatione remota, in causa procedi non potest, nisi hoc in literis specialiter contineatur.
- XIV. Quod nullus ad ecclesiastica beneficia est admittendus, nisi sit electus, & quod filii personarum citra sacros ordines constitutarum, parentibus in ecclesiasticis succedere possunt, si tamen merita suffragantur.
- XV. Monachi Cisterciensis ordinis non debent villas, molendina, ecclesias, altaria possidere, fidelitates & hominia suscipere, rusticos & tributarios tenere, nec operam adhibere, ut termini possessionum eorum dilatentur.
- XVI. Qui prestitio iuramento iudicio sibi beneficium absolutionis obtinuit, nisi infra annum appellationem fuerit persecutus, in pristinam potest sententiam detru-di, & non obstante apostolico iudicio, ecclesia stare compelli.
- XVII. Variantis verbum, testimonium reprobatur.
- XVIII. Potest quis ius quod habuit, suo amittere facto.
- XIX. Is qui presidet, potest votum dispensare.
- XX. Ne quis dicat, Christum non esse aliquid secundum quod homo.
- XI. Iudex potest appellantis terminum prosequenda appellationis prefigere, vel eos compellere iudicio ecclesie sibi: vel si noluerint, potest eos, appellatione remota, excommunicare.
- III. Propter occultum delictum non est aliquis a promotione repellendus.
- IV. Si quis matrem uxoris sue cognouerit, si id occultum sit, non est ab uxore inscia propter hoc separandus.
- V. Licet quis sororem uxoris sue cognouerit, non debet propter hoc ab uxore separari.
- VI. Episcopus cum clerico demones inuocante misericorditer agere potest.
- VII. Clerici infra subdiaconatus ordinem constituti, matrimonia contrahentes, ecclesiastico possunt beneficio spoliari: sed si de bonis suis aliqua ecclesie contulerint, ad ipsos redire debent.
- VIII. In legatis testamento ecclesie relicti duo vel tres sufficiunt testes.
- IX. Ecclesia licite potest sub conditione donari.
- X. Si puer habitum religionis susceperit, & cum voti penituerit, infra 14. annum habitum relinquere potest, & ad seculum redire, dum tamen a parentibus non sit oblati, nec id unquam ratum habuerit.
- XI. Ecclesia non debet propter alicuius appellationem debitis obsequiis defraudari: canonici etiam seculares debitam in ecclesiis tenentur facere residentiam.
- XII. Ab itinere Hierosolymitano potest quis absolui.
- XIII. Si quis habitum religionis metu mortis susceperit, licite habitum relinquere potest, nisi id ali-

Hic incipit
pars 50. sed
nec ipsa ti-
tulum ha-
bet.

1080
CALISTO
1173

quando ratum habuerit.

- ANNO CHRISTI 1179.
- XIV. Quod laicus non est in accusationem clerici admittendus. Item, si quis aliquem accusauerit, frater illius non potest postmodum accusare. Item, purgatores alicuius, honesti debent esse & bona opinionis, vitamque illius, quem purgare debent, cognoscere & conuersionem.
- XV. A voto potest quis absolui, dum tamen elemosynis redimatur.
- XVI. Monachi in accusationem abbatum suorum sunt admittendi, eisque de monasterio expensa necessaria debent administrari. Item contra confirmationem summi pontificis non est aliquatenus iudicandum, nisi nouum emerferit mandatum, aut certum sit, ipsam per falsam suggestionem impetratam.
- XVII. Clandestina matrimonia a contrahentibus publicata, ab ecclesia sunt recipienda: genitique in tali matrimonio, sunt legitimi.
- XVIII. Institutiones vel destitutiones sine fratrum consilio non sunt faciendae.
- XIX. De eodem, & quod in confirmationibus absentium nomina non sunt scribenda.
- XX. Testamenta coram presbytero, vel tribus vel duobus aliis facta, rata sunt & firma.
- XXI. Ecclesia adulterio polluta, per adspersionem aquae benedictae debet reconciliari: & propter peccatum unius, aliis purgatio est indicenda.
- XXII. Sacerdos infirmum uno tantum presente clerico, vel etiam solus, inungere potest. Item, festum beati Matthiae in anno bissextili, in primo vel secundo die potest celebrari. Item, mulier

a viro suo pro crimine aliquatenus non est separanda, nisi ubi eam ad maleficia transire contigerit; de viro similiter statuentes.

- XXIII. Si vero ad alienas partes se transtulerit, ibique per decennium moram fecerit, & redire noluerit, poterit inter ipsum & uxorem eius diuortium celebrari, sed proles ante diuortium procreata est legitima.
- XXIV. Raptor dici non debet, qui mulieris habuerit consensum: & post carnis commixtionem matrimonium est perfectum.
- XXV. Ea quae propter filium proprium, quem interemerat, a viro est abiurata, eidem viro debet restitui, & ei de commissio penitentia indici.
- XXVI. Confessio coacta non valet. Item, cum causa duobus committitur, sententia unius non valet.
- XXVII. Si quis aliquem interfecerit, ab altaris ministerio debet cessare.
- XXVIII. Propter naturalem frigiditatem, vel alia maleficia, legitime coniuncti non sunt separandi. Item, qui non est aptus debitum reddere uxori, ad matrimonium contrahendum aptus minime reputatur.
- XXIX. Ad arctiorem religionem licitum est transire. Item, licet inter aliquos publica & notoria sit parentela, non possunt tamen ab inuicem absque iudicio ecclesiae separari. Licet notorium sit & publicum, aliquem cognatam suam duxisse, si non appareant aliqui qui velint matrimonium impetere, non sunt separandi, nisi in primo vel secundo gradu consanguinitatis sint coniuncti. Decima a laicis iure heredita-

- rio non possunt possideri.
- XXX. De eucharistia in ore mulieris in carnem versa.
- XXXI. Licitum est a sponsalitiis recedere, & ad vitam contemplatiuam venire. Si quis aliquam petat in uxorem, cuius viri consanguineam se cognouisse dicat, non est inter eos matrimonium contrahendum, nisi sit iuramento firmatum.
- XXXII. Si mulier iudicio ecclesie ab aliquo sit separata, & alii sine contradictione ecclesia matrimonio copulata, non potest secundus vir ab ea recedere, licet prior vir uiuat.
- XXXIII. Clerici obtentu patronatus ab ecclesiis canonicè acquisitis non sunt amouendi.
- XXXIV. Non est ius patronatus vel ecclesiasticum beneficium, nisi requisita episcopi licentia, in foro seculari ab aliquo vendicandum.
- XXXV. Laicus ecclesiam spoliatus est excommunicandus.
- XXXVI. Ecclesia iudicat aliquem diris questionibus subiiciendum.
- XXXVII. Appellationibus, ut Iudei Christiana mancipia habeant, factis non est aliquatenus deferendum. Item, non licet Iudeis nouas constituere synagogas, aut altiores, aut ampliores facere, aut preciosiores.
- XXXVIII. Lite pendente nihil est innouandum.
- XXXIX. A clericis & presbyteris, quamuis fornicariis, quamdiu ab ecclesia tolerantur, licite diuina officia audiuntur, & alia ecclesiastica recipiuntur sacramenta.
- XL. Vbi quis percipit spiritualia, ibi dare debet temporalia.
- XLI. Decima noua alium ecclesie, in cuius parochia territorium est, persolui debent. Item, laici a clericis vel conuersis decimas de laboribus suis exigere non debent. Item, qui a colonis tertiam vel quartam partem laborum ante solutionem decimarum recipiunt, decimam de portione sua, scilicet quod colonus de sua, persoluere tenetur.
- XLII. Si quis per verba de presenti aliquam desponsauerit, licet ea incognita aliam acceperit & cognouerit, ab ea debet separari, & prima adherere. Si vero promissio facta est tantum de futuro, de violatione iuramenti penitentia est iniungenda. Item, lite pendente nihil est innouandum. Item, matrimonium contra interdictum ecclesie factum, est irritandum. Item, matrimonium pretextu minoris etatis non est dissoluendum, cum malitia suppleat etatem. Item, matrimonium vi contractum, nisi postmodum consensus accesserit, potest irritari.
- XLIII. In dubiis, vicinia fama est inquirenda: & quod instrumentum ab eo cognitum qui officium gerebat, ratum & firmum est habendum.
- XLIV. Iuramentum a iurantibus ad inuicem potest remitti.
- XLV. Non baptizatus, vel confirmatus, in baptismo vel chrismate alium in filium suscipere non potest.
- XLVI. Presbyter ordinatus non baptizatus, debet baptizari, & iterum ordinari; & omnes ab eo baptizati.
- XLVII. Mulier a viro separata, dotem debet habere, & post annum alium potest accipere virum.

Videatur
ipse locus.

ANNO
CHRISTI
1179.

- XLVIII. *Qui eodem crimine est infectus, contra alium non potest testificari, cum nulli de se confesso, aduersus alium in eodem crimine sit credendum.*
- XLIX. *Iudicio ecclesie potest quis pena pecuniaria multari, & questionibus subici duris.*
- L. *Licet aliquis confiscetur, ante matrimonium se uxorem fratris sui cognouisse, nisi hoc publicum sit & notorium, non est propter hoc inter eos diuortium celebrandum. Item, Saracenus mulierem tenens Christianam, est puniendus, & ipsa similiter.*
- LI. *Iudicio aqua frigida purgatus, si fama laborat, & testes non appareant, iterum se debet purgare; quoniam in ecclesiasticis iudicia inhibita sunt peregrina. Item, purgatores debent iurare, quia purgatum credunt verum iurasse.*
- LII. *Interdicti vel excommunicati si diuina presumpserint officia celebrare, perpetuo sunt deponendi, nisi multitudo sit in causa. Multi vero sunt quadraginta.*
- LIII. *Si excommunicatus lecto aegritudinis detineatur, & propinqui eius pro eo satisfecerint, Christianam poterit & debet habere sepulturam.*
- LIV. *Vbi pretextu appellationis crimen noscitur committendum, non est appellationi deferendum. Item, si excommunicatus prestituto iuramento iudicio ecclesie sistsi, fuerit absolutus, statim appellans per eandem sententiam compelli potest vel appellationem proseguere, vel iudicio ecclesie stare.*
- LV. *Appellationi de omni grauamine interposita non est deferendum. Si vero de omni grauamine, quod in una causa potest contingere, fuerit appellatum, est super sedendum.*
- LVI. *Sacerdos sciens aliquem reum criminis, ad instantiam illius qui damnum passus est, potest eum excommunicare, non tamen potest eum a publicis officiis remouere.*
- LVII. *Seruus, nisi sit manumissus, non est ordinandus. Si vero aliqua calliditate fuerit ordinatus, est deponendus, dominoque restituentus.*
- LVIII. *Impetitus de simonia, iurare debet, quod nec ipse, nec alius pro eo, se sciente, precium dedit. Item, purgatores debent iurare, quod credunt ipsum verum iurasse.*
- LIX. *Res ecclesiastica iure hereditario non potest possideri.*
- LX. *Subdiaconus matrimonium contrahens, non potest promoueri, nec in subdiaconatu tolerari, nisi habitum susceperit religionis: in minoribus tamen ordinibus potest ministrare.*
- LXI. *Filii clericorum, siue geniti sint in sacerdotio, siue non, in ecclesiasticis rebus patribus primo loco succedere non possunt. Si vero vnus plures ecclesias, quas pater eius tenuerat, sit adeptus, vna, dum tamen sufficiat, debet esse contentus.*
- LXII. *Posteriores litera prioribus preiudicant, si non sint veritate tacita impetrata.*
- LXIII. *Qui, cum non esset sacerdos, Missam publice celebrare presumpsit, non potest postmodum ad sacerdotium promoueri, sed ei potest de misericordia beneficium ecclesiasticum assignari.*
- LXIV. *Si sponsalia inter aliquos sint contracta, & alter ante car-*

nis commixtionem lepram incurrerit, non est alter ad consummandam maritalem copulam cogendus. Si mulier consortium viri propter haresin declinauit, ea scilicet intentione, vt eum ab errore conuerteret, eo reuertente, cogenda est matrimonium redintegrare: Si vero iudicio ecclesia fuerit separata, ad recipiendum eum non est cogenda. Mulier, quemadmodum & vir, liberam sibi potest praeligere sepulturam. Vbi non inuenitur aliquid diffinitum, consuetudini est reliquendum.

LXV. Si quis diaconus ordine postposito, officium presbyteri susceperit, si id non ex malitia fecerit, competenti tempore ei potest diaconatus ordo impendi, & postmodum poterit in officio sacerdotis permanere.

LXVI. Si quis fuerit infamatus, accusatoribus deficientibus, debet se purgare.

LXVII. Metropolitanus iure metropolitanico causas audire non potest, nisi per appellationem ad eum deferatur. Si vero legatus fuerit, vniuersas causas legationis obtentum, licet ad eum per appellationem deferantur, poterit audire.

LXVIII. Qui de rebus ecclesiasticis nolunt testimonium perhibere, si alias veritas nequiverit elici, ad id sunt compellendi. Item, si clerici passi sint iniuriam, & id nequiverint testibus comprobare, licet vnius testimonio standum non sit, tamen propter reuerentiam clericalis ordinis, ipsorum iuramento fides est adhibenda. Item, qui pro absolutione ad sedem apostolicam sunt mittendi, si valetudine prepediantur, ab episcopo possunt absolui,

praestito iuramento, quod pristinae sanitati restituti, apostolico conspectui se representent. Item, femineo sexui, pueris, ac senibus libere potest dispensari. Item ecclesia si sanguinis vel seminis effusione sunt polluta, cum processione & aqua benedicta adspersione sunt reconcilianda.

I. Maioris & sanioris partis debet sententia preualere.

II. Ordinationes ab haresiarchis & ab ordinatis ab eis facta, & alienationes vel inuasiones rebus ecclesiasticis, omni debent firmitate carere. Item, qui iuramentum sponte praestitit de tenendo schismate, debet suspendi.

III. Nullus debet in episcopum eligi nisi sit triginta annorum, & de legitimo matrimonio natus. Item, nulli regimen ecclesiarum vel cura animarum est committenda, nisi vigesimum quintum annum attigerit. Item, archidiaconus debet esse diaconus: decanus, presbyter.

IV. Pralati in procuracionibus suis non debent subditis esse onerosi, & archiepiscopus quadraginta vel quinquaginta euectionis numerum in visitatione parochia non debet excedere: cardinales, viginti vel viginti quinque; episcopi, viginti vel triginta; archidiaconi, quinque vel septem; decani duobus equis debent esse contenti, nec cum canibus venatoris vel aubus proficisci. Item, episcopi non debent subditos tallis & exactionibus gravare, licet pro magna necessitate moderatum cum caritate auxilium valeant postulare. Archidiaconi vel decani nullas tallias vel exactiones in subditos possunt exercere, &c.

ANNO CHRISTI 1179.

V. Si episcopus aliquem sine certo titulo ordinauerit, si proprium non habuit, unde sustentari valeat, ei debet necessaria subministrare.

VI. Ne praelati sine canonica admonitione suspensionis vel excommunicationis sententiã proferant in subiectos: nec subiecti ante ingressum causa in vocem prorumpant appellationis: & ne religiosi, pro euitanda disciplina appellantes, audiantur. Item si appellans prosequi appellationem neglexerit, eo qui appellatus fuerat, veniente, debet ei recompensatio fieri expensarum.

VII. Ne pro personis ecclesiasticis ad sedem deducendis, vel sacerdotibus instituendis, aut mortuis sepeliendis, seu etiam nubentibus benedicendis, vel aliis ecclesiasticis sacramentis aliquid exigatur; & ne noui census a praelatis ecclesiis imponantur, nec veteres augeantur, nec partem reddituum audeant sibi appropriare.

VIII. Ne ecclesie vel ecclesiastica beneficia alicui tribuantur, vel promittantur, antequam vacent: & ut vacantes, infra sex menses personis dignis conferantur.

IX. Ne ecclesia vel decima de manu laici recipiantur, vel in eis absque licentia episcopi aliqui instituuntur: & ne ab eis instituti, ab aliquo sine eo amoueantur: & ne Hospitalarii vel Templarii in ecclesia interdicta, nisi semel in anno, diuina presumant officia celebrare, nec tunc mortuos sepeliant: & ne aliqui ab episcoporum potestate eximantur, obtentu alicuius religionis, nisi se omnino religioni vel fraternitati contulerint, propria relinquentes.

X. Ne religiosi precio recipiantur, nec peculium habere permittantur: vel in ecclesiis parochialibus ponantur; & de pena contra hoc venientium; & ne aliqua obedientia pro precio alicui tradatur.

DE SIMONIA.

Pars II.

CAPVT I.

*For. mo. nach 1179. Ne merces pro ecclesie consecratione recipiatur, vel pro * moniacatione, vel pro sacramentis ecclesie, vel pro licentia docendi; Neve praelati vices suas ad causas terminandas, vel regimen ecclesiarum sub annuo precio committant; Neve subditos talliis vexent, vel pena pecuniaria mulctent.

Q VONIAM in quibusdam partibus decani quidam vel archiepiscoporum, & terminandas causas ecclesiasticas, sub annuo precio statuuntur, quod ad sacerdotum grauamen, & ad subuersionem iudiciorum non est dubium redundare, id vltius fieri prohibemus. Quod si quis de cetero fecerit, nostra auctoritate remoueat a clero. Episcopus autem qui in sua diocesi hoc sustinuerit, & eccle-

27. q. 2. Præcipimus.